

Miljöutskottet

Redogörelse för internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Redogörelse för internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete (SRR 4/2024 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- avdelningschef Juha Savolainen, utrikesministeriet
- råd för internationella ärenden Annika Lindblom, miljöministeriet
- konsultativ tjänsteman Markus Schulman, jord- och skogsbruksministeriet
- verkställande direktör Jaakko Kangasniemi, Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund)
- expert Anna Hyvärinen, Suomalaiset kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs Fingo ry
- chef för påverkansarbete Tapio Laakso, Kyrkans utlandshjälp
- miljöchef Antti Heikkinen, Finlands naturskyddsförbund rf
- verkställande direktör Topi Helle, Finlands vattenforum rf
- programdirektör Anne Tarvainen, WWF Finland.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Miljöutskottet har behandlat redogörelsen i enlighet med sitt behörighetsområde och vill att utrikesutskottet i synnerhet uppmärksammar följande synpunkter.

Redogörelsen för internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete kompletterar den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen, som lyfter fram den planetära trippelkris som mänskligheten står inför, det vill säga klimatförändringen, förlusten av den biologiska mångfalden och miljöförstöring (föroreningar). Klimatförändringen och den accelererande artförlusten har ett nära samband med varandra och påverkar bland annat livsmedelsproduktionen och livsmedelstryggheten, tillgången på vatten, energiomställningen, försörjningsberedskapen, samhällsfreden och förekomsten av sjukdomar och därigenom hela den säkerhetspolitiska miljön. Agenda 2030, Parisavtalet och den internationella konventionen om biologisk mångfald binder

Utlåtande MiUU 14/2024 rd

också Finland och skapar en grund för ett konsekvent, övergripande och verkningsfullt arbete för hållbar utveckling.

Utskottet betonar att det är viktigt för utvecklingssamarbetet att identifiera den tredubbla krisen, eftersom klimatförändringen, artförlusten och miljöförstöring undergräver grunden för den ekonomiska verksamheten och utmanar särskilt utvecklingsländernas bärkraft genom att försvaga livsmedels- och näringstryggheten samt tillgången på vatten och energi. De ändringar som gäller livsmedels- och näringssäkerheten samt tillgången på vatten och energi inverkar å sin sida indirekt på uppkomsten av olika slags konflikter och ökar flyktingarna, migrationen, fattigdomen och ojämlikheten.

Utskottet noterar att strävan efter att undvika överlappande innehåll i två olika redogörelser från statsrådet kan leda till att det blir oklart om dessa centrala utgångspunkter ingår också i den nu aktuella redogörelsen. Utskottet betonar att de centrala målen för utvecklingspolitiken fortfarande är de mål för hållbar utveckling som man gemensamt kommit överens om inom FN.

Finland har som mål att med hjälp av klimat- och miljödiplomati främja en global omställning till koldioxidsnåla, klimatsäkra samhällen som tryggar den biologiska mångfalden. Målet är att stödja utvecklingsländernas åtgärder för att stävja klimatförändringarna och anpassa sig till dem samt att motarbeta förlusten av biologisk mångfald i enlighet med internationella avtalsförpliktelser. Utskottet lyfter fram att till exempel naturbaserade lösningar ofta gynnar alla, eftersom de samtidigt kan bidra till att främja den lokala ekonomiska utvecklingen, begränsa klimatförändringen och påskynda anpassningen till den, förbättra vatten- och livsmedelsförsörjningen, förebygga katastrofrisker och främja hälsa och biologisk mångfald.

Det är viktigt att man i all utvecklingspolitik tar hänsyn till att bekämpa klimatförändringen, skydda den biologiska mångfalden och förhindra miljöförstöring. Det är också viktigt att i fråga om klimat- och utvecklingsfinansieringen säkerställa att finansieringen inte skadar den biologiska mångfalden. Utskottet betonar att ett viktigt globalt miljöavtal vid sidan av Parisavtalet är Kunming-Montreal-ramverket för biologisk mångfald, som innehåller mål för att stoppa artförlusten och främja en positiv påverkan på naturen.

I redogörelsen betonas tydligt handelspolitiken och målet att stödja Finlands handelsekonomiska intressen på tillväxtmarknaden. Även inom utvecklingssamarbetet ligger fokus allt mer på finansiering av samarbete som stöder handeln. Utskottet konstaterar att det är bra och nödvändigt att den internationella handels- och utvecklingspolitiken granskas tillsammans, eftersom frågorna inom dessa områden i praktiken har ett nära samband med varandra. I utvecklingsländerna bör samarbetet byggas upp långsiktigt till exempel genom forskning och utveckling som anknyter till det kommersiella samarbetet. Enligt redogörelsen använder Finland i fortsättningen en del av sina utvecklingsanslag på ett katalytiskt sätt genom att via samarbetet med den privata sektorn rikta finansiering till de länder och branscher där det finns förutsättningar att involvera företag och privat finansiering. Målet enligt redogörelsen att öka den privata sektorns medverkan i utvecklingssamarbetet och -finansieringen är viktigt, framhåller utskottet. Det är nödvändigt att involvera den privata sektorn för att uppnå bestående resultat och öka utvecklingsfinansieringen. De internationella klimatmålen skapar också marknader för miljö- och klimatteknik samt ökar efterfrågan på finländska företags produkter och lösningar.

Utlåtande MiUU 14/2024 rd

Klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald är globala problem och för att bekämpa dem behövs ett intensivare internationellt samarbete. Den pågående ekonomiska omställningen till en produktionsmodell som inte grundar sig på fossila bränslen och överkonsumtion av naturresurser skapar en stor efterfrågan på ren energi, miljöteknik samt lösningar inom bioekonomi och cirkulär ekonomi. Utskottet understryker behovet av att aktivt påverka EU-lagstiftningen så att lagstiftningen och standarderna inom sektorn främjar genomförandet av energiomställningen och omställningen till ren energi också i utvecklingsländerna. Enligt utskottet är det viktigt att man också strävar efter att förebygga negativa effekter som den finländska konsumtionen och handeln har på miljön och naturen i utvecklingsländer (till exempel palmolja och kakao som orsakar avskogning eller olaglig virkeshandel) och aktivt vidtar åtgärder på EU-nivå för att nå dessa mål.

En hållbar förvaltning och användning av förnybara naturresurser samt livsmedelstrygghet är i det nuvarande geopolitiska läget ännu viktigare än tidigare för den globala utvecklingen. I Finland finns det kompetens och innovationer särskilt inom hållbart skogsbruk, vattenhushållning och livsmedelstrygghet, vilket skapar en bra grund också för den internationella handeln med företag inom dessa sektorer. Å andra sidan finns det i många utvecklingsländer produktion av eller potential för produktion av förnybara naturresurser, det vill säga mineraler, som krävs för omställningen till ren energi. Utskottet anser till denna del att det är viktigt att vidta åtgärder för att främja transparens och ansvarsfullhet inom utvinnings- och energisektorn samt utvecklingsländernas möjligheter att dra nytta av sina naturresurser på ett hållbart sätt och uppnå välbefinnande.

Utskottet betonar i likhet med redogörelsen att Finlands trovärdighet och genomslagskraft i det multilaterala samarbetet också förutsätter finansiering till internationella miljökonventioner, olika FN-organ (såsom FN:s miljöprogram Unep) och miljöfonder (såsom Globala miljöfonden GEF och Gröna klimatfonden GCF). Utskottet välkomnar att Finland i enlighet med redogörelsen förbinder sig att delta i den internationella klimat- och miljöfinansieringen och stöder utvecklingsländernas åtgärder för att begränsa klimatförändringen och påskynda anpassningen till den samt motarbetar förlusten av biologisk mångfald i enlighet med sina internationella avtalsförpliktelser. För ett kontinuerligt arbete med att verkställa internationella avtal och för att Finland effektivt ska kunna delta i uppnåendet av de globala klimat- och miljömålen förutsätts det att finansieringen tryggas på lång sikt.

Utskottet konstaterar att en betydande del av anslagen för Finlands utvecklingssamarbete riktas som allmänt stöd till FN:s utvecklingsorganisationer och via det internationella humanitära systemet med fokus på att hjälpa de mest utsatta länderna. Det är viktigt att också stödet via internationella utvecklingsfonder och finländska frivilligorganisationer i betydande grad riktas till de allra fattigaste länderna.

Redogörelsen bygger på att en fungerande demokrati, rättsstaten, de mänskliga rättigheterna och ett livskraftigt civilt samhälle är förutsättningar för hållbar samhällsutveckling och att utvecklingssamarbetet främjar uppfyllandet av dessa förutsättningar. Utskottet framhäver vikten av dessa strukturer som stöd för en hållbar utveckling. Arbete för att utveckla och stärka miljöförvaltningen i utvecklingsländerna stöder ländernas medvetenhet om och kapacitet att utnyttja den miljökompetens som hänför sig till en så kallad ren omställning och cirkulär ekonomi. Stödet från FN:s miljöprogram Unep är viktigt för att stärka miljöförvaltningen i utvecklingsländerna och

Utlåtande MiUU 14/2024 rd

verkställa miljöavtalen. God förvaltning och stabila förhållanden i utvecklingsländerna ger också bättre verksamhets- och exportmöjligheter för finska företag inom miljösektorn.

Miljöutskottet välkomnar att målen för klimatet, den biologiska mångfalden och miljöns tillstånd lyfts fram som en prioritering i den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen. Utskottet betonar att den planetära trippelkrisen är en viktig utgångspunkt också i den redogörelse som nu behandlas, i och med att den kompletterar den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen. Utskottet framhäver vikten av att säkerställa tillräckliga resurser för att man på lång sikt ska kunna uppnå och följa upp målen. Det krävs internationell närvaro och kontinuitet i utvecklingspolitiken för att uppnå effektiva resultat. Utskottet stöder det parlamentariska samarbetet för att finna och genomföra mål och åtgärder som sträcker sig över flera valperioder.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 11.10.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jenni Pitko gröna
vice ordförande Pinja Perholehto sd
medlem Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Petri Huru saf
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Vesa Kallio cent
medlem Mai Kivelä vänst
medlem Johan Kvarnström sd
medlem Jorma Piisinen saf
medlem Tere Sammallahti saml
medlem Sara Seppänen saf
medlem Saara-Sofia Sirén saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

Utlåtande MiUU 14/2024 rd

Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

Bristerna i statsrådets redogörelse för internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete är påtagliga vad gäller global miljövard och rättvisa. Problemen framhävs särskilt ur två synvinklar: å ena sidan tar redogörelsen inte alls i tillräcklig mån fasta på den biologiska mångfalden och artförlusten, å andra sidan saknas konkreta åtgärder för att lösa klimatfrågan. En av de övergripande prioriteringarna i redogörelsen bör vara att genom internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete ingripa i den globala planetära trippelkrisen. Samtidigt bör främjandet av demokrati, rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna åter tas med som en prioritering i redogörelsen. Man bör också fastställa tydliga åtgärder för att främja dessa.

Den globala uppvärmningen och förlusten av arter följer inte statsgränserna. Därför måste Finland vara aktivt globalt för att lösa dessa kriser. Finland har förbundit sig att skydda den biologiska mångfalden i utvecklingsländerna genom att upprätthålla en tillräcklig nivå på klimatfinansieringen. Denna skyldighet har glömts bort i redogörelsen. Redogörelsen fokuserar på Finlands strategiska intressen och förskjuter fokus från att stödja de minst utvecklade länderna, som samtidigt är de mest utsatta för konsekvenserna av klimatkrisen.

När det gäller uppvärmningen av klimatet och den internationella klimatpolitiken beaktar redogörelsen inte i tillräcklig utsträckning de nedskärningar i utvecklingssamarbetet som regeringen Orpo har gjort. En trovärdig och sanningsenlig översikt skulle kräva en tydlig granskning av hur den minskande finansieringen påverkar Finlands möjligheter att stödja utvecklingsländerna i deras klimatåtgärder. Den minskande finansieringen försämrar oundvikligen möjligheterna för utvecklingspolitiken. I redogörelsen flyttas däremot fokus för utvecklingssamarbetet till ekonomiskt samarbete och den privata finansieringen får en allt större roll. Samtidigt åsidosätts principerna för hållbar affärsverksamhet, planetens bärkraft och en rättvis grön omställning. Redogörelsen saknar ambitiösa och konkreta klimatåtgärder samt tillräcklig finansiering för att genomföra dem.

En situation där finansieringen minskar och prioriteringarna ändras leder till att målen i redogörelsen inte kan genomföras. När stödet till utvecklingsländerna minskar undergräver det inte bara direkt bekämpningen av klimatkrisen i dessa länder, utan även trovärdigheten för den globala klimatpolitiken och hur rättvis den är.

Redogörelsen tar tydligt fasta på handelspolitiken och främjandet av finska företags intressen. Också inom handelspolitiken bör Finland främja en klimatneutral politik som stöder den biologiska mångfalden. Finansieringen för utvecklingssamarbete bör inte bindas till Finlands handelspolitiska intressen om det leder till att utvecklingsländernas lokala behov och företagen i dessa länder åsidosätts.

Betydelsen av biologisk mångfald för hela planetens tillstånd och framtid känns inte vid i redogörelsen. Det saknas helt konkreta åtgärder bland annat för att skydda skogarna och den globala kolsänkan samt för att förebygga avskogning världen över. Detta strider också mot målen i reger-

Utlåtande MiUU 14/2024 rd
Avvikande mening

ingsprogrammet. Av redogörelsen framgår inte hur liten den finansiering som Finland riktar till stöd för den biologiska mångfalden är i förhållande till många jämförelseländer. Det framgår inte heller hur en effektiv finansiering av den biologiska mångfalden skulle stödja de internationella förhandlingarna och ge alla länder bättre möjligheter än i nuläget att delta i förhandlingarna om den biologiska mångfalden. Samtidigt främjar finansieringen också det mål som tydligt nämns i redogörelsen, nämligen att de länder som står utanför Europeiska unionen starkare ska engagera sig i den internationella miljö- och klimatpolitiken.

Redogörelsen för 2024 är den första som har utarbetats efter FN:s klimatomöte COP15 2022. Det historiska Kunming-Montrealramverket, som man kom överens om vid mötet, styr de globala insatserna för att stoppa artförlusten. Det är därför alarmerande att målen för att stoppa utrotningen av arter enligt Kunming-Montrealramverket och målet att skydda och restaurera 30 procent av land- och havsytan inte lyfts fram i redogörelsen.

Avvikande mening

Vi föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 11.10.2024

Jenni Pitko gröna
Mai Kivelä vänst
Pinja Perholehto sd
Johan Kvarnström sd